

Svar till Skolverket på frågorna ”**Vilka principer styr betygssättningen på Källskolan i åk 8 och ht i åk 9**” och ”**Hur redovisas grunderna till detta för elever och föräldrar på skolan**”?

Källskolan utgår i sin bedömning och betygssättning från de nationella styrdokument som styr grundskolans verksamhet, d.v.s. skollagen, läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, föreskrifter om betygssättningen i grundskoleförordningen samt Skolverkets föreskrifter om kursplaner för grundskolan och betygsföreskrifter för grundskolans ämnen.

De principer som ligger till grund för betygssättningen vid de tre tillfällen som betyg ges innan slutbetyget vt i åk 9, är följande:

1. Vi utgår från grundskolans kursplaner och från de uppnåendemål och betygskriterier som styr betygssättningen den sista terminen i åk 9. Vid de andra tre tillfällena som betyg ska ges, ht i åk 8, vt i åk 8 och ht i åk 9 bryter vi muntligen ner dessa mål och kriterier till en för varje betygstillfälle relevant nivå. Detta arbete sker inte en gång för alla utan kontinuerligt i det pedagogiska samspelet mellan elev och lärare och i samtalet mellan elev, lärare och förälder. (J.m.f. Källskolans handlingsplan ”Betygsutbildning för elever och föräldrar”).
2. Bedömning och betygssättning i åk 8 och ht i åk 9, ska precis som i slutet av vt i åk 9, vara:
  - relaterad till den kunskapssyn som LPO-94 förmedlar. Detta gör att en ”röd tråd” i lärandet från F-klassen upp till och med åk 9 leder fram till naturliga och för alla parter relevanta principer för lärande, bedömning och betygssättning.
  - präglad av rättvisa och likvärdighet. Detta kan endast, tror vi, uppnås om parterna d.v.s. eleverna, föräldrarna och lärarna genom en grundlig betygsutbildning blir fullt kapabla att delta i professionella samtal. I elevernas och föräldrarnas fall j.m.f. Handlingsplan nedan. I lärarnas fall krävs också att arenor skapas för samtal med kollegor på lokal, regional och nationell nivå. I Källskolans fall sker detta redan på regional nivå i ett nätverk med fem andra friskolor. På nationell nivå ämnar Friskolornas Riksförbund arrangera en betygsutbildning till hösten med betoning på att hitta nationella referensramar, där Källskolan kommer att delta. Dessutom vill man från Friskoleförbundets sida verka för att formella nätverk på nationell nivå också skapas mellan friskolor och kommunala skolor. På lokal nivå verkar Källskolan i nuläget för att hitta en kommunal samarbetspartner eftersom det inte finns några andra betygssättande friskolor i kommunen.
  - kopplad till en klar strategi av elevinflytande i hela lär- och bedömningsprocessen. J.m.f. ”Elevernas ansvar och inflytande i LPO-94. J.m.f. Källskolans handlingsplan ”Betygsutbildning för elever och föräldrar”. Planer finns att inom det regionala nätverket sammanföra de äldre eleverna med varandra i syfte att låta dem förkovra sig i betygs- och bedömningsfrågor, bl.a. genom att jämföra bedömningsgrunder och samtala omkring, om de får rättvisa betyg.

Dessa huvudprinciper vilar i sin tur på bl.a. följande bärande principer:

- Målstyrningsprincipen. Vi arbetar mot att gamla rester från de relativa betygens tid inte ska skymma sikten för vare sig lärare, föräldrar eller elever.
- Kvalitetsprincipen. Det är prestation i förhållande till olika kriterier som mäts, d.v.s. kvaliteter och inte elevernas personligheter eller beteenden.
- Funktionshindersprincipen.
- Bedömning utifrån många olika situationer. En levande dialog där eleven mer och mer tar kommandot över sitt eget lärande kräver ett nytänkande omkring när eleven ska bedömas och omkring när hon ska få åtnjuta en "bedömningsfri zon". Ett ex. på detta är att lärare och elever inför ett arbetsområde gemensamt samråder omkring vad som under själva processen och vad i utvärderingen som ska bedömas alt. inte bedömas.
Att enbart bli bedömd vid ett eller ett par provtillfällen per termin är ett ex. på "att *inte* bli bedömd utifrån många olika situationer".
- Elevenpassad bedömningsgrund - "eleven visar". Alla elevens, för läraren, mätbara prestationer ska värderas vid betygssättningen. Man kan visa med skrift, muntligt, med foto, film, drama, etc. Vi tror även här att det professionella, pedagogiska samtalet kan öppna upp för fler kreativa och alternativa lärprocesser/redovisningssätt.
- Handledande funktion hos läraren – läraren ger förutsättningarna för att eleven ska kunna växa i lärprocessen och i förståelse av bedömningen av sin egen måluppfyllelse. Läraren måste bli allt skickligare i att kunna tydliggöra vad som krävs för att uppnå ett visst betyg.
- Det professionella samtalet på alla nivåer. Grundläggande är att skolans lärare för en ständig dialog med varandra. Rektor är huvudansvarig för att ge lärarna de rätta förutsättningarna för samtal omkring lärande, bedömning och betygssättning.
- Principen om det s.k. lokala frirummet. Inom ramen av det som ibland kallas "dokumentanalys" har varje skola en stor frihet/skyldighet att göra en s.k. "kulturanalys" för att tydliggöra vad som tillhör det lokala frirummet. Inom detta frirum vill Källskolan hitta goda strategier för lärande och pedagogiskt framåtskridande. Ett sådant exempel är vår tanke att i bedömnings- och betygsfrågor lyfta fram det pedagogiska samtalet och ge det en starkare ställning än vad det tidigare haft.
- Principen om att "Lära för livet" eller som det också uttrycks i Skolverkets föreskrifter: "Kunskapens egenvärde". Detta tror vi är en av de mest grundläggande principerna som vi på ett tidigt stadium under elevernas skolgång vill fästa tonvikt på. "Alla" inom skolans värld tror på denna princip men alltför få verkar konsekvent vilja stå för den.
- Kunskap och betyg som "bytesvara". En viktig del av betygssystemet är att betygen också fungerar som inträdesbiljett till högre utbildningar. En rätt förståelse av detta är av stor vikt. Samtidigt övervärderas ofta denna aspekt av betygen. Om det går riktigt snett kan studier till slut helt och hållet komma att handla om att "skaffa sig en schysst inträdesbiljett till vilket pris som helst och med vilka medel som helst". Vi vill istället ge elever och föräldrar en realistisk

hållning till denna aspekt av betygssättningen genom att konsekvent visa på många andra skäl varför man med glädje kan ta sig an sina studier.

- Förståelse för hur lärande och bedömning kan skilja sig åt i ämnen som är sidoordnade kontra progressiva. När lärare med olika ämnen och olika upplägg på undervisningen bemödar sig om att sätta sig in i sin kollegas tankevärld uppstår en sådan förståelse.

Handlingsplan "Betygsutbildning för elever och föräldrar"

F.o.m. vt –04 gäller följande handlingsplan för hur Källskolan kommer att kommunicera synen på lärande, bedömning och betygssättning till elever och föräldrar. Planen antogs av personalen i samband med en studiedag om betyg den 16/3-04 och kungjordes för skolans styrelsen på kvällen 16/3-04.

Grundtanken med utbildningen är att den sprids ut under alla nio skolåren (inklusive F-klassen, tio år) och att de olika principerna som styr bedömning och betygssättning förankras efter hand och i en viss ordning. Samtidigt lämnas det helt öppet under hela skoltiden att ta in principerna i en annan ordning och i en annan snabbare takt för den som så önskar. Detta gäller naturligtvis i första hand föräldrarna eftersom de har helt andra möjligheter än de minsta barnen att ta till sig kunskap i sin egen takt och på sitt eget sätt. Även elever bör dock uppmuntras till samma sak – att på sitt eget sätt och i sin egen takt växa i det egna lärandet.

F-klass

Kortfattad genomgång om synen på lärande på ett av årets föräldramöten.

Huvudprincipen som då lyfts fram är "Lära för livet" eller "kunskapernas egenvärde".

Kortfattad genomgång av hela handlingsplanen "Betygsutbildning för elever och föräldrar" för att ge de nya föräldrarna en tidig föräring om hur skolan helhetsmässigt hanterar dessa frågor.

För den förälder som redan då vill plöja djupare hänvisas till Skolverkets populärskrifter i första hand och till de mer omfattande böcker som Skolverket gett ut i andra hand.

Åk 1-3

Utvecklingssamtalet är den primära basen, för en sund utveckling av lärandet. Klara strategier finns för att utveckla elevinflytandet på denna nivå, bl.a. genom fortbildande insatser bland personalen.

Återkommande tema på föräldramöte om lärande och kunskapssyn. Principen om att helheten är mer än de enskilda beståndsdelarna bör betonas i såväl undervisningen som i samtal med föräldrarna – detta för att ge en bra balans i förhållande till det nötande av baskunskaper som av nödvändighet också måste ske på denna nivå.

Upprättande av åtgärdsplaner för elever med speciella behov.

Än så länge frivilligt i klasserna – införandet av individuella studieplaner för varje elev.

Åk 4-5

Noggrann genomgång, på föräldramötet på ht, om vad uppnåendemålen, nationella proven, etc. i åk 5 innebär och *inte* innebär - för att förekomma de felaktiga tolkningar omkring detta som ofta kan börja slå rot hos både elever och föräldrar på denna nivå. Föra in begrepp som betyg som bytesvara och förklara varför inte detta är aktuellt att grubbla över i denna ålder.

Betoning av den kunskapsprofil som man bl.a. med hjälp av de nationella proven får hjälp att ta fram. Upprättande av nya åtgärdsprogram där det visar sig vara nödvändigt. Befästa eleverna i de kvaliteter som betonas i uppnåendemålen i åk 5.

Åk 6

Elevernas läroplansår.

Precis som 6:ans mentor har ett uppdrag att tillsammans med övrig involverad personal avhjälpa de brister som kan ha synliggjorts i samband med de nationella proven i 5:an har hon också huvudansvaret att under åk 6 ge eleverna en gedigen betygsutbildning. Meningen är att eleverna fr.o.m. detta lå ska förstå systemet och därmed också kunna ta ytterligare steg framåt i att ta ansvar för sina egna studier. En viktig princip på denna nivå är elevens rättighet och ansvar att delta i planeringen omkring olika arbetsområden och teman och utifrån detta växa i förståelsen av den egna målpuppfyllelsen.

En annan viktig tanke är förstå sambandet mellan mål i allmänhet, uppnåendemål, strävansmål, kriterier och kvaliteter/bedömda prestationer.

Genom att ge eleverna denna filosofiska insikt vill vi samtidigt hindra dem från att enbart relatera till betyg som "inträdesbiljett till högre studier".

Den professionelle läraren garanterar dessutom eleverna rätten till att förstå tanken om det livslånga lärande istället för att ägna sig åt att i förtid ge betygsliknade omdömen. Att lära ut studieteknik, i klassisk mening, blir ytterligare en uppgift för 6:ans mentor.

Eleverna får på föräldramötet under vt i 6:an berätta för föräldrarna om sina nyförvärvade insikter.

ÅK 7

Föräldrarnas läroplansår.

Genom att först ge eleverna en grundlig insikt i vårt betygssystem, innan föräldrarna från skolans sida ges samma möjlighet, vill vi motverka de vuxnas tolkningsföreträde i denna fråga.

På föräldramötet under ht lärs de viktigaste principerna omkring bedömning och betygssättning ut. Relevanta skrifter från Skolverket och från Myndigheten för Skolutveckling presenteras.

Rektor och 7:ans mentor ansvarar för denna utbildning. För att ge tyngd åt "principen om rättvisa och likvärdiga betyg" bör minst en extern föreläsare med stor insikt och legitimitet och gärna rekommenderad av Myndigheten för skolutveckling, delta vid detta tillfälle.

Även eleverna inbjuds till denna utbildningskväll, bl.a. med syfte att visa dem att de redan är väl insatta i dessa tankegångar.

Vid utvecklingssamtalet vt i 7:an, en tid efter föräldramötet, förs ett samtal omkring bedömning och betygssättning för att försäkra sig om att utbildningen verkligen "satt sig".

ÅK 8 och 9

Utifrån en solid grund vill vi kunna genomföra många professionella samtal omkring måluppfyllelse, kriterier och mätbara kvaliteter under dessa år och då inte minst i samband med utvecklingssamtal och betygssättning.

Genom att alla inblandade parter har större och mer likartad förståelse för hela lär- och bedömningsprocessen har Källskolan också härmed lagt grunden till att kunna hantera den möjlighet till överklagande av betyg som med största sannolikhet kommer att gälla inom skolväsendet inom en snar framtid.

En annan viktig tanke är att elever och lärare utifrån detta upplägg ska kunna få ägna mer tid än tidigare åt de spännande perspektiv som finns att ta till sig under "MÅL ATT STRÄVA MOT".

Till sist

Svaret i dess helhet omkring;

-principer för betygssättning i åk 8 och vt i åk 9 och

-hur vi kommunicerar på vilka grunder betygssättningen vid dessa tillfällen är stilmässigt och språkligt adresserat till Skolverket i första hand och till föräldrar och elever i andra hand – j.m.f. Handlingsplan "Betygsutbildning för elever och föräldrar".

Vi har dock medvetet valt att även i fortsättningen hålla oss till samma dokument, med samma formuleringar, vid själva implementeringen av handlingsplanen. (En tanke var att skriva en föräldra/elevvariant - ytterligare ett alternativ är att skriva en version för eleverna och en för föräldrarna...)

Vi har dock valt endast en version till alla inblandade parter för att undvika en förutsägbar begreppsförvirring. Fördelarna med detta uppväger, tycker vi, nackdelarna.

Vår förhoppning är att elever, föräldrar, lärare och rektor, med det professionella samtalet som grund, ska kunna förstå, följa och få nytta av skolans regelverk.

För Källskolan dag som ovan

Bo Nyberg, rektor

Referenslitteratur:

De nationella styrdokumenterna

Betyg. Davidsson, Sjögren, Werner

Bedömning och betygssättning, Skolverket

Kursplaner och betygskriterier 2000, Skolverket

Kommentarer till kursplaner och betygskriterier 2000, Skolverket

Betygssättning i fristående skolor, Skolverket

Referenspersoner:

Peter Fagerberg och Birgitta Högberg. Myndigheten för skolutveckling

Sven Magnusson, rektor på Hällebergsskolan i Ljungskile

Kattie Uussar, rektor på Mikaelsskolan i Sollentuna

